

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЛЕГІТИМНІ ПІДСТАВИ ЇХ ОБМЕЖЕННЯ У СФЕРІ ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОСОБУ В БАЗАХ ДАНИХ

Різак М.В.,

*аспірант кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
юридичного факультету
ДВНЗ „Ужгородський національний університет”,
помічник-консультант
народного депутата України*

У роботі в рамках історико-правового методу проаналізовано причини і виявлено момент виникнення прав людини у сфері обігу персональної інформації в базах даних. Використання формально-юридичного методу дало змогу визначити нормативний зміст кожного з прав людини в цій сфері. За допомогою ефективного поєднання формально-юридичного та порівняльно-правового методів, базуючись на Конституції України, законах України, ратифікованих Верховною Радою України Конвенції Ради Європи №108, Європейській Конвенції про захист прав людини і основних свобод та додатків до них, Рекомендаціях європейських структур та судовій практиці Європейського суду з прав людини, встановлено легітимні умови та цілі обмеження прав людини у сфері обробки інформації щодо неї в базах даних.

Ключові слова: база даних, інформаційне право, інформація про особу, Конвенція Ради Європи, легітимні підстави обмеження, обмеження прав, персональні дані, права людини.

В работе в рамках историко-правового метода проанализированы причины и выявлен момент возникновения прав человека в сфере обихода персональной информации в базах данных. Использование формально-юридического метода позволило определить нормативное содержание каждого из прав человека в этой сфере. Посредством эффективного сочетания формально-юридического и сравнительно-правового методов, основываясь на Конституции Украины, законах Украины, ратифицированных Верховной Радой Украины Конвенции Совета Европы № 108, Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод, а также приложений к ним, Рекомендациях европейских структур и судебной практике Европейского суда по правам человека, установлено легитимные условия и цели ограничения прав человека в сфере обихода информации о личности в базах данных.

Ключевые слова: база данных, информационное право, информация о лице, Конвенция Совета Европы, легитимные основания ограничения, ограничения прав, персональные данные, права человека.

In the work with assistance the historical-legal method was analyzed the causes and identified moment of occurrence human rights in the area of circulation information about the individual in a database. The use of formal-legal method made it possible to determine the normative content of each of human rights in this area. Through the effective combination of formal-legal and comparative-legal method, based for the Constitution and laws of Ukraine, ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine CETS No.005, CETS No.108 and their annexes, the Recommendations of the European structures and jurisprudence of the European Court of Human Rights, established set of the legitimate conditions and objectives of limiting human rights in the area of circulation information about the individual in a database.

Keywords:CETS No.005, CETS No.108, database, human rights, information about the person, information law, legitimate reason to limit and personal data.

Стрімкий розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій призвів до росту з геометричною прогресією кількості автоматизованих та неавтоматизованих баз персональних даних (ПД). Такий стан речей у світі піднімає актуальність вибраної теми на зовсім новий рівень, адже розвиток інформаційних технологій значно полегшив збір, зберігання, обробку й використання інформації про особу та забезпечив майже кожного з нас масивом персональних даних про інших осіб, а отже ми повинні знати права людей, інформація про яких міститься у наших масивах, й володіти інформацією про підстави, що дозволяють обмежувати ці права. Серед найпоширеніших об'єктів, які містять автоматизовані та неавтоматизовані персональні дані слід виділити мобільний телефон, комп'ютер та записну книжку і т. д.

Метою даної роботи є окреслення прав людини щодо обробки інформації про неї в базах даних, а також визначити підстави легітимного обмеження цих прав.

Таким чином, об'єктом наукового дослідження є Конституція України, закони України та інші нормативно-правові акти, які закріплюють і деталізують права людини та легітимні підстави їх обмеження у сфері обробки ПД.

Для досягнення вищезазначеної мети необхідно виконати такі завдання:

- виявити причини і момент виникнення прав людини у сфері обробки інформації про неї в базах даних;
- визначити нормативний зміст кожного з прав людини в цій сфері;
- визначити підстави і умови легітимного обмеження цих прав.

Щодо методів, які використовувались у дослідженні, варто сказати, що за допомогою історико-правового методу в роботі розглянуто історію еволюції прав людини та легітимних підстав їх обмеження у сфері обігу персональних даних, формально-юридичного та порів-

няльно-правового методу – висвітлено та охарактеризовано міжнародно-правові стандарти та їх розбіжності з національним законодавством у цій сфері.

Для того, щоб розкрити і зрозуміти права людини та підстави їх легітимного обмеження у сфері обробки інформації про особу в базах даних необхідно розкрити поняття «інформації» та поняття «персональних даних» (інформація про особу).

З точки зору соціально-філософської концепції, поняття інформація (від лат. *informatio* – роз'яснення, уявлення) нерозривно пов'язано з категорією відображення. Згідно Закону України «Про інформацію»: інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [5]. Таким чином, можемо зробити висновок, що інформація – це сукупність відомостей та/або даних, які охоплюють усі сфери життєдіяльності та можуть бути збережені та/або відображені у різних формах на матеріальних носіях і, як правило, використовується у процесі людської діяльності, а основна функція інформації – давати уявлення (інформувати) про об'єкт, відображаючи його властивості.

Виходячи з вищенаведеного поняття інформації та її основної функції, можемо стверджувати, що інформація про особу (персональні дані) є різновидом інформації, яка підкреслює індивідуальність кожної особи, а також містить у собі загальнолюдські біологічні й соціальні властивості окремої особи, а визначальною ознакою ПД є здатність за допомогою цих даних ідентифікувати конкретну особу. Процес ідентифікації особи за масивом інформації про неї називається персоналізацією. Таким чином, виникнення прав людини у сфері обробки інформації про особу в базах даних необхідно нерозривно пов'язувати з моментом накопичення достатнього масиву інформації про окремо взятого індивіда в конкретній базі даних достатньої для здійснення його ідентифікації.

Багато науковців сходяться на думці, що підставою створення першої правової концепції в цій сфері стала публікація в газетах Бостона (США) про подробиці весілля доньки юриста С. Воррена. Обурений цим фактом батько нареченої та його колега (Л. Брандес) розробили правове поняття, що в майбутньому змогло захистити приватне життя людини від втручання з боку інших осіб. Концепція була опублікована у “Гарвардському Огляді Законів” (1890 р.), вона відзначала, що в особі є право на повагу до приватного і сімейного життя (право бути залишеним на самоті) [7, 193-220].

Виходячи з першоджерел виникнення цього права і аналізуючи юридичну практику сьогодення, можемо стверджувати, що причиною виникнення й стрімкого розвитку цієї галузі права був і залишається високий темп розвитку інформаційних технологій (ІТ), який з кожним днем все більше актуалізує питання забезпечення реалізації прав суб’єктів даних, відомості про яких піддаються обробці, на належному рівні та впровадження ефективного правового захисту ПД від неправомірного збирання, зберігання й використання, тобто від небажаного вторгнення у внутрішню сферу життя людини, яка охороняється правом на повагу до приватного життя. Більше того, порушення цього права може заподіяти їй, як правило, заподіює не тільки моральну, але й матеріальну шкоду індивіду, що пояснюється сукупністю відомостей, які належать до ПД і захищаються цим правом, адже до цих відомостей належать як біографічні дані (ПІБ, дата і місце народження, освіта, місце роботи тощо), так і відомості про расову приналежність, політичні погляди або релігійні чи інші переконання, а також інформація, що стосується здоров’я, статевого життя, кримінальних вчинків, матеріально-фінансового стану (нерухоме та рухоме майно, майнові права, тощо) та багато іншої вразливої інформації. Підкреслимо, що для запобігання використанню такого масиву даних на шкоду кожній з осіб, відомості про яких містяться в базах даних, суб’єкти володіння таких ресурсів повинні забезпечувати їх належний технічний захист і не допускати витоку інформації через санкціонованих користувачів баз. Суб’єкти володіння таких баз також повинні їх реєструвати в органах державної влади, а орган державної влади зобов’язаний забезпечити перевірку на правомірність отримання, користування та розпорядження інформацією, що міститься в таких ресурсах, а також на належний рівень їх технічного захисту. В законодавстві України порядок реєстрації баз персональних даних закріплений в ст.9 Закону України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 року, який набрав чинності 01 січня цього року [4].

Повертаючись до теми дослідження, варто зазначити, що питаннями розвитку прав людини у сфері обігу її персональних даних у контексті процесів євроінтеграції розглядав У. Бруханн. Грунтовне дослідження еволюції законів про захист персональних даних європейських країн провів Майор-Шонбергер. Національним проблемам впровадження загальноєвропейських стандартів присвячуються роботи П. Блюма щодо датського законодавства; А. Саренпа щодо законодавства Фінляндії; С. Челтона, Дж. Мортонна щодо законодавства Об’єднаного Королівства; Ф. де Броувьєр щодо бельгійського права; Г. Гарстка, В. Мейор-Шонбергер, Г. Мегер та Д. Кронеггер щодо законодавства ФРН; Р. Кастроно Суареса – Іспанії; К.М. Руїз, Р.І. д’Афлігто, А. Нова щодо права Італійської республіки.

Аналіз еволюції законів деяких європейських країн, здійснений німецьким науковцем Майор-Шонбергером [10], дозволяє зробити висновок, що більшість чинного законодавства країн Європи, яке закріплює права людини в сфері обігу ПД, бере свої витoki з положень про технічний захист інформації. Такий стан речей призвів

до некоректного, на початку розвитку цієї галузі знань, розуміння поняття “захисту даних”, оскільки захисту потребують не стільки ПД, скільки права суб’єкта цих даних.

Станом на сьогоднішній час науковці розрізняють два етапи формування сукупності прав людини у сфері обробки інформації про неї в базах даних:

- перше покоління нормативно-правових актів (НПА) цієї галузі знань наділяє індивіда лише правом на ознайомлення й правом на виправлення персональної інформації в базі даних, якщо вона була неточною або неправильною. Збір і обробка ПД виправдовувалася публічними інтересами щодо адміністрування баз даних державними органами під час виконання покладених на них функцій чи приватними організаціями для здійснення комерційної діяльності;
- друге покоління НПА надає суб’єктові даних можливість контролювати операційні процеси над його ПД.

Сучасна концепція забезпечення прав людини у сфері обробки інформації про неї в базах даних закріплює наступні правила:

- (а) ПД обробляється на правомірних і законних підставах;
- (б) ПД збирається для спеціальних, визначених і правомірних цілей та використовується у спосіб, сумісний з такими цілями;
- (в) доступ до ПД є адекватним, достатнім і не надмірним для виконання поставленої цілі;
- (г) ПД підлягають постійному оновленню для забезпечення їх точності;
- (д) ПД зберігаються у формі, що не дозволяє ідентифікацію їх суб’єкта.

Таким чином, реалізація сучасної концепції забезпечення прав людини у сфері обробки інформації про неї в базах даних вимагає не лише захисту “постфактум” (технічного захисту бази даних), а й створення правового механізму реалізації активних прав суб’єкта даних, до яких належать: право на доступ до інформації, виправлення неточної інформації, право визначити умови за яких здійснюються операції з ПД, право заперечувати обробку певної категорії даних та вимагати перевірки законності такої обробки тощо.

Вироблені на національному рівні різних країн норми й принципи захисту недоторканності персональних даних закріплені в Конвенції Ради Європи № 108 “Про захист осіб стосовно автоматизованої обробки персональних даних”, яка була сформована для підписання у січні 1981 року і вступила в дію з 1 жовтня 1985 року [2]. Першу обов’язкову для виконання Конвенцію підписала Швеція, Франція, Норвегія, Іспанія та ФРН. Усі ці країни, за винятком Іспанії, також затвердили національні акти про захист ПД, а отже закріпили на законодавчому рівні перелік прав людини у сфері обробки інформації щодо неї в базах даних достатній для забезпечення права особи на повагу до приватного і сімейного життя.

Станом на сьогоднішній день близько 40 країн підписали та ратифікували Конвенцію Ради Європи №108 “Про захист осіб стосовно автоматизованої обробки персональних даних”, яка завдяки своєму обов’язковому характеру закріпила мінімальні стандарти у галузі захисту інформаційної безпеки громадян. Верховна Рада України рішенням від 06.07.2010 року також ратифікувала Конвенцію Ради Європи № 108, яка вступила в силу разом з Законом України «Про захист персональних даних» 01.01.2011 року.

Центральною частиною Конвенції Ради Європи №108 є Глава II «Основоположні принципи захисту даних», в якій закріплено правила поведіння з пер-

сональними даними, які фактично тотожні з правилами зазначеними в концепції забезпечення прав особи у зв'язку з обробкою персональної інформації в базах даних (стаття 5 Конвенції) та необхідність забезпечення особливого режиму обігу даних про расову приналежність, політичні погляди або релігійні чи інші переконання, а також ПД, що стосуються здоров'я, статевого життя або кримінальних вчинків (стаття 6 Конвенції). Такий підхід міжнародних інституцій пояснюється підвищеною небезпекою використання цих даних для дискримінації індивідів за тією чи іншою ознакою. Слід відзначити, що Конвенція Ради Європи залишає кожній державі-учасниці право самостійно визначити спосіб досягнення вказаних у ній принципів захисту даних за допомогою національних важелів реалізації політики.

Особливого значення для нашого наукового дослідження відіграє стаття 8 Конвенції Ради Європи №108, яка закріплює такі права суб'єкта даних:

а) з'ясувати існування файлу персональних даних для автоматизованої обробки, його головні цілі, а також особу та постійне місце проживання чи головне місце роботи контролера файлу;

б) отримувати через обґрунтовані періоди та без надмірної затримки або витрат підтвердження або спростування факту зберігання персональних даних, що їй стосуються, у файлі даних для автоматизованої обробки, а також отримувати такі дані в доступній для розуміння формі;

с) вимагати у відповідних випадках виправлення або знищення таких даних, якщо вони оброблялися всупереч положенням внутрішнього законодавства, що запроваджують основоположні принципи, визначені у статтях 5 і 6 цієї Конвенції;

д) використовувати засоби правового захисту в разі невиконання передбаченого в пунктах "б" і "с" цієї статті прохання про підтвердження або у відповідних випадках про надання, виправлення або знищення персональних даних.

Саме цей перелік прав суб'єкта даних на сьогоднішній день є достатнім для ефективної та правомірної реалізації державної політики у сфері обробки персональних даних органами державної влади та приватними особами.

Переходячи до другої частини наукового дослідження – легітимні підстави обмеження прав суб'єкта даних, варто зазначити, що в тексті Конвенції також закріплено певні стандарти, які вироблені Європейською комісією і Європейським судом з прав людини в частині оцінки правомірності застосування державами обмежень основних прав і свобод людини в цій сфері. Зокрема, стаття 9 Конвенції дозволяє відступ від проголошених принципів, а також закріплює легітимне обмеження відповідних прав суб'єкта даних, якщо це передбачається національним законодавством і є у демократичному суспільстві необхідним заходом, спрямованим на:

а) захист державної безпеки та громадського порядку, економічних інтересів держави або на боротьбу із кримінальними злочинами;

б) захист суб'єкта даних;

в) захист прав і свобод інших осіб.

Слід визнати, що це право зазнало певного розвитку й у вітчизняному конституційному праві. Стаття 32 Конституції України, яка проголошує право на недоторканність ПД, набагато змістовніша порівняно зі статтею 54 Конституції Української Радянської Соціалістичної Республіки 1978 року. За редакцією ст. 54 Конституції УРСР, право на недоторканність персональних даних несло у собі лише "негативний" правовий припис, – забороняло втручання в особисте життя громадян:

"Особисте життя громадян, таємниця листування, телефонних розмов і телеграфних повідомлень охоро-

нюються законом" [11, 319].

Слід відзначити, що використане формулювання майже тотожне за змістом статті 31 чинної Конституції України, яка гарантує таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, охороняючи комунікаційну недоторканність особи. Право на недоторканність ПД за редакцією ст. 32 чинної Конституції України доповнено позитивними правами, що надає додаткові гарантії для ефективного захисту цього права. Серед таких додаткових гарантій слід виділити наступні:

"Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Кожному гарантується судовий захист права спростувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації" [1].

Як видно з тексту ст. 32, право на недоторканність ПД знайшло своє закріплення в Конституції України в сукупності певних прав. З одного боку, ці права захищають конфіденційність або, іншими словами, обмежують доступ до такої інформації, а з іншого – надають особі право на доступ до власних ПД, що знаходиться у розпорядженні органів влади, установ й організацій, право спростувати недостовірну інформацію, право вимагати вилучення ПД та право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням недостовірних ПД.

Слід відзначити, що підхід закріплення права на недоторканність ПД, який обрала Україна, відповідає позиції, яку обрав Європейський суд з прав людини під час розгляду справи "Гаскін проти Сполученого Королівства". Погоджуючись з висновком Європейської комісії, Європейський суд з прав людини, у рішенні від 7.07.1989 року, відзначив, що інтерес позивача в отриманні дозволу на доступ до інформації, якою володіє місцева влада, про його перебування у державному дитячому виховному закладі торкається аспектів особистого і сімейного життя, а не загального інтересу в доступі до інформації, що знаходиться у розпорядженні публічної влади, а тому відсутність доступу до такої інформації порушує статтю 8 Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод [9].

Крім цього, із змісту ст. 32 Конституції України випливає, що право на недоторканність ПД не є абсолютним або виключним і може бути легітимно обмеженим. В той же час, будь-яке обмеження цього права, для визнання його легітимним, розглядається з точки зору дотримання певних вимог, вироблених у практиці європейських конвенційних органів – Європейської комісії та Європейського суду з прав людини:

1) обмеження повинно запроваджуватися на підставі закону;

2) обмеження повинно мати легітимну ціль;

3) обмеження повинно бути необхідними у демократичному суспільстві.

Цей принцип визнається і творцями Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод.

Визнаючи, що обмеження права на повагу до приватного і сімейного життя можливе тільки на підставі закону і повинно бути необхідним у демократичному суспільстві, ст. 8 Конвенції закріплює наступні легітимні цілі для такого обмеження:

- інтереси національної та громадської безпеки;
- економічного добробуту країни;
- запобігання заворушенням і злочинам;
- захисту здоров'я або моралі;
- захисту прав і свобод інших людей.[3]

У свою чергу, стаття 32 Конституції України вказує на дещо інший перелік легітимних цілей для обмеження прав суб'єкта даних у сфері обробки інформації про особу в базах даних, а саме:

- інтереси національної безпеки;
- економічного добробуту;
- прав людини.

Поясненням цьому може бути той факт, що право на повагу до приватного й сімейного життя є ширшим за правовим змістом, а отже цілком закономірно може зазнавати більших обмежень, ніж право на недоторканність ПД. Однак, виходячи з поняття «національна безпека», яке надане внутрішнім законодавством після внесення змін до нього 01.07.2010р., а саме: «Національна безпека – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондів ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільськогосподарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам»[6], можна дійти до висновку, що обмеження прав суб'єктів даних за Конституції України значно ширший ніж загальноприйнята міжнародна практика обмеження цього права.

Більше того, згідно зі спеціальним законом у сфері захисту персональних даних, а саме ст. 25 Закону України «Про захист персональних даних»:

«Обмеження прав, передбачених статтями 8, 11 і 17 цього Закону, здійснюється лише в інтересах:

- 1) національної безпеки, економічного добробуту та прав людини;
- 2) захисту прав і свобод фізичних осіб, персональні дані яких обробляються, чи прав інших суб'єктів відносно пов'язаних із персональними даними, а також з метою боротьби із злочинністю;
- 3) забезпечення суб'єктів відносно пов'язаних із персональними даними, зведеною знеособленою інформацією щодо персональних даних відповідно до законодавства.»[4]

Такий стан внутрішнього законодавства робить виключно декларативними обмеження в цій сфері закріплені в законах України, адже якщо п.2 можна роз-

глядати як уточнюючий п.1, а п.1 по своїй суті дублює ст. 32 Конституції України та відповідає міжнародним нормам, то п.3 статті 25 Закону України «Про захист персональних даних» не зовсім відповідає міжнародним стандартам:

1) ст. 9 Конвенції Ради Європи № 108 передбачає, що відступ від положень, що гарантують права суб'єкта даних, дозволяється в інтересах:

- a) захисту державної та громадської безпеки, фінансових інтересів Держави або на боротьбу з кримінальними правопорушеннями;
- b) захисту суб'єкта даних або прав і свобод інших людей.

Обмеження стосовно здійснення прав, визначених у пунктах "b", "c" та "d" статті 8 (ст. 7 дослідження), можуть установлюватися законодавством стосовно файлів персональних даних для автоматизованої обробки, що використовуються для цілей статистики або наукових досліджень у випадках явної відсутності небезпеки порушення недоторканості приватного життя суб'єктів даних.»;

2) ст. 13 Директиви ЄС № 95/46/ЄС 1995 року затверджує, що держави-члени можуть вживати законодавчих заходів для обмеження прав суб'єкта даних, якщо вони є необхідними щоб гарантувати:

- «(a) національну безпеку;
- (b) оборону;
- (c) суспільну безпеку;
- (d) запобігання, розслідування, виявлення і судове переслідування кримінальних злочинів чи порушень етики визначених професій;
- (e) важливий економічний чи фінансовий інтерес держави-члена чи Європейського Союзу, включаючи монетарні, бюджетні і податкові питання;
- (f) моніторинг, перевірку чи регулятивну функцію, пов'язану, навіть зрідка, з виконанням офіційних повноважень у випадках, вказаних у підпунктах (c), (d) і (e);
- (g) захист суб'єкта даних чи прав і свобод інших осіб.

За умови виконання відповідних правових гарантій, зокрема того, що дані не використовуються для вживання заходів чи прийняття рішень щодо будь-якої конкретної людини, держави-члени можуть, за явної відсутності якого-небудь ризику втручання в особисте життя, обмежити шляхом законодавчого заходу права, передбачені в статті 12, якщо дані обробляються виключно з метою наукових досліджень чи зберігаються в особовій формі протягом періоду, що не перевищує період часу, необхідного лише для цілі створення статистики.»[8].

Таким чином, п.3 ч.1 ст.25 Закону України «Про захист персональних даних» потребує суттєвого уточнення для приведення його у відповідність до міжнародних правових актів. Згідно з міжнародними стандартами обмеження зазначене в цьому пункті може застосовуватись виключно за виконання ряду умов і воно не повинно бути абсолютним, адже згідно з ч.3 ст. 9 Конвенції Ради Європи № 108 таке обмеження не поширюється на право суб'єкта даних в'ясувати існування файлу персональних даних для автоматизованої обробки, його головні цілі, а також особу та постійне місце проживання чи головне місце роботи контролера його файлу. Суттєвого доопрацювання потребує також і ст. 8 Закону України «Про захист персональних даних», яка закріплює права суб'єктів даних, які були суттєво обмежені через невідповідність ст. 25 цього Закону України міжнародним стандартам.

Виходячи з вищевказаної аргументації, базуючись на ст. 32 Конституції України, враховуючи ратифіковану Конвенцію Ради Європи №108, Європейську Конвенцію про захист прав людини і основних свобод та Рекомендації європейських структур та судової практики

Європейського суду з прав людини можна виділити наступні легітимні умови обмеження прав людини у сфері обробки інформації щодо неї в базах даних:

- 1) обмеження запроваджуються на підставі закону;
- 2) обмеження є необхідним у демократичному суспільстві;
- 3) обмеження повинно мати одну із наступних цілей:
  - забезпечення національної безпеки, у тому числі забезпечення обороноздатності та громадського порядку в державі;
  - забезпечення економічної безпеки, якщо цього потребує важливий економічний чи фінансовий інтерес держави (у тому числі у сфері монетарної, бюджетної і податкової політики);

- забезпечення захисту суб'єкта даних чи прав і свобод інших осіб, у тому числі з метою виявлення запобігання й розслідування злочинів;
- здійснення наукових досліджень чи створення статистики, за умови явної відсутності небезпеки порушення недоторканності приватного життя суб'єктів даних та обмеженням доступу до цих даних періодом часу, що не перевищує період необхідний для здійснення такої цілі із забезпеченням права суб'єкта даних з'ясувати існування такого файлу персональних даних для автоматизованої обробки, ознайомлюватись з його головними цілями, а також знати про особу та постійне місце проживання чи головне місце роботи контролера файлу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних // Офіційний вісник України від 14.01.2011 ст. 85
3. Конвенція про захист прав людини та основних свобод // Офіційний вісник України від 16.04.1998. — 1998 р. — № 13. — С. 270.
4. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.01.2010р. // Голос України від 16.09.2010 - № 172
5. Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України від 01.12.1992, № 48, ст. 650
6. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 39, ст.351; із змінами, внесеними згідно із Законом N 2411-VI від 01.07.2010 // ВВР, 2010, № 40, ст.527
7. Brandeis Louis D., Warren Samuel D. The Right to Privacy // Harvard Law Review. — 1890. — P. 193-220.
8. Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24.10.1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data // Official Journal of European Communities 23.11.1995y. № L 281, P 31-39
9. Gaskin v. UK (1989). — Reports of Judgments and Decisions. — 1989. — Series A. — No. 160. — P. 20.
10. Mayer-Schönberger. Generational Development of Data Protection in Europe // Technology and Privacy: The New Landscape; Ed. Philip E. Agre, Marc Rotenberg. — Cambridge: The MIT Press, 1997. — P. 224.
11. Історія української Конституції / Упор. А.Г. Слюсаренко, М.В. Томенко. — К.: Право. 1997. — С. 319.